אמר רבה מ"ט דרב משום דלא מסיים אתריה ואיכא דאמרי אמר רבה מ"ט דרב משום דקסבר *כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו מאי בינייהו? איכא בינייהו דאמר ליקנו לי בארבע אמות מגו שמונה מאן דאמר משום דלא מסיים אתריה הא לא מסיים אתריה ומאן דאמר משום כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו האי כארבע אמות דמי דהבא ארבע אמות קאמר. גופא *אמר רבה כל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו איתיביה אביי לרבה *המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין אמאי לימא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו? שאני מעשר דאיתיה לחצאין דאי אמר תקדוש פלגא דחיטתא קדשה והרי מעשר בהמה דליתיה לחצאין (א) *ואמר (*רבה) יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי, עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה? שאני מעשר בהמה דאיתיה בזה אחר זה בטעות *דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין והרי תודה דליתה בטעות וליתה בזה אחר זה *ואיתמר תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ארבעים מתוך שמונים? הא איתמר עלה אמר ר' (*זירא) הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים דקדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשו שמונים כולי עלמא לא פליגי דלא קדשו, כי פליגי בסתמא מר סבר לאחריות קא מכוין ועל תנאי איתינהו

ומ"ס

מאי טעמא דרב. בשלמא לשמואל ללישנא קמא מיסתברא מילתיה דמכל מקום קנה שביתה תחת האילן אבל אין אנו יודעין איזו ד' אמות קנה הלכך ידו על התחתונה ומפסיד מארבע' אלפים כשיעור תחתיו של אילן, בא למדוד מכאן מודדין לו מכאן: **משום דלא סיים אתריה.** וכיון דלא סיים לא קני ליה מידי: **כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו.** דכיון דאם סיים ד' צפוניות אינו יכול לחזור בו לברור ד' דרומיות להיות לו שביתה כאן וכאן כי אמר נמי כולהו כחדא כגון הכא דאמר "שביתתי תחתיו" לא אמרינן ליקנו: **ארבע מינייהו מגו תמני.** להכי נקט מגו תמני דלקמן מוקמינן באילן שיש תחתיו ח' אמות: **המרבה במעשרות.** אחד מחמש או מח': **פירותיו.** שסילק לצד אחר חולין מתוקנין הן אבל המעשרות שנתן ללוי מקולקלין הן שהרי טבל מעורב בהן כשנתן קב השמיני לא חל שם המעשר אלא על הראוי למעשר והשאר טבל הוא "דמעשר" בהדיא אמר רחמנא שיעור אחד מעשרה ולא דמי לתרומה שניטלת בעין יפה ובעין רעה ובינונית דבתרומה לא כתיב בה שיעור: **אמאי.** פירותיו מתוקנין: **נימא כל שאינו בזה אחר זה.** דאינו הוה מפריש מעשר כהלכתו והדר שקל תו וקרייה עליה שם מעשר על חולין שניתקנו כבר לא חייל עליה שם מעשר והשתא נמי כי אפריש האי טופייניא עם מעשר לא ליחול שם מעשר אפילו על הראוי למעשר כי היכי דאמר גבי שביתה דלא קני ארבע מינייהו מגו תמני כי לא אמר "ארבע" בהדיא: **שאני מעשר.** דלהכי פירותיו מתוקנין דעל כל גרגר וגרגר שבו חל השם עליו לפי חשבון הראוי למעשר כגון הפריש אחד מחמשה קדש כל גרגר חציו אבל גבי שביתה ליכא למימר דשייכא בכל תחתיו של אילן דארבע אמות כהדדי בעינן: **דאי אמר תיקדוש פלגא דחיטתא קדשה.** והאי כיון דאפריש כפלים וקרא עליה שם מעשר כמאן דאמר תיקדוש כל חיטתא לפלגא: **והרי מעשר בהמה דליתיה לחצאין.** דאי אמר "חצי טלה זה חולין והחצי מעשר" לא אמר כלום ליקדש לחצאין "דכל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש" אמר רחמנא (יהיה כולו קדוש לשם מעשר) וליתיה נמי בזה אחר זה שאם קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אינו קדוש וכי קרא לשניהם עשירי בבת אחת אמרינן דחד מינייהו מעשר גמור דאמר רבה עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה דחד מינייהו מעשר ולידך האי אחד עשר שקראו עשירי ואינו הוה ידע ביה כגון שטעה וקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי קיימא לן דעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים {ומה בין שלמים למעשר שהשלמים טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונפדין במומן ותמורתן קריבה מה שאין כן במעשר} והשתא דקראן בבת אחת ולא ידע הי עשירי גמור והי אחד עשר שנקרא עשירי בעו תרוייהו תנופת חזה ושוק וסמיכה, ולבי אומר דאינו מברך על התנופה ועל הסמיכה דלא ליהוי ברכה לבטלה, ונסכים יביא נסכי קרבן אחד על תנאי ויאמר אם זה שלמים יהיו על זה ואם לאו יהיו על חבירו אלמא מדחל שם מעשר אחד מינייהו שמע מינה אע"ג דלא קדיש אחד עשר אם קרא לעשירי עשירי דהוי עשירי וקרא לאחד עשר עשירי, אפילו הכי כי קראן בבת אחת קדיש חד מינייהו בעשירי: **שאני מעשר בהמה דאיתיה בזה אחר זה בטעות.** כגון אם טעה בעשירי וקראו תשיעי ולאחד עשר עשירי קדוש אחד עשר משום קריאת השם וקרב שלמים דתנן ט' ובפרק בתרא דבכורות ילפינן מקראי, הלכך כי קראן כאחד לא מעכב י"א על העשירי מלחול עליו שם גמור דהא י"א גופיה זימנין דקדוש בקריאת שם מעשר כגון היכא דקרייה לעשירי שלפניו תשיעי והא דרבה בפרק בתרא דבכורות: **והרי תודה.** דלחמי תודה מ' חלות כדאמר במנחות (דף עז:): **וליתה בטעות.** אם הפריש לחמי תודתו וטעה וסבור שלא הפריש וחזר וקרא שם על מ' חלות אחרות לא קדשי דהא טעה ותנן הקדש טעות אינו הקדש במסכת נזיר (דף לא.): **וליתה** נמי בזה אחר זה שאם הפריש מ' לתודתו ושחט הזבח עליהן וחזר והפריש לה מ' אחרות לא קדשי וכי שחטה על שמונים בבת אחת אמר חזקיה דקדשי מ' מתוך שמונים שחיטת התודה מקדשת הלחם כדתניא במנחות (דף עח:) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא על הזביחה: **יקדשו ארבעים.** הא מ' קאמר וגבי שביתה נמי הא אמרן דאי אמר ליקנו לי ארבע מתוך תמני קני: **לאחריות קא מכוין.** שאם יאבדו או יטמאו אלין יפטור באלין והוה ליה כאומר "יקדשו ארבעים מתוך שמונים": ורבי

כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. ואומר ר"י דלא דמי לתמורת עולה ושלמים אע"ג דליתא בזה אחר זה איתא בבת אחת כדאיתא בכילד מערימין (תמורה כה:) ובפרק שני דזבחים (דף ל.) דהתם אפשר להתקיים שניהן כדאמר התם דתרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים אבל הכא לא קנו כל ח' אמות והי מינייהו מייתית דאי קני הני ד' לא קני הני ד' ובמקדש אשה ובתה אי תפסי קדושין בהא לא תפסי בהא וכן כל הני דמייתי בסמוך ובפרק ב' דקידושין (דף נא.) וכן קיים ליכי ומופר ליכי בנדרים (דף סט.) ועוד פי' ר"י טעם אחר ולא נתיישב לפירושו ההיא דנדרים: **שאני** מעשר דאיתיה לחצאין דאי אמר תיקדוש פלגא דחיטתא קדשה. כדפירש בקונטרס שהמעשר על כל גרגיר שבו חל השם לפי החשבון הראוי למעשר כגון הפריש אחד מחמשה קדש כל גרגיר חציו אבל גבי שביתה ליכא למימר הכי דהא ארבע אמות כי הדדי בעינן ומיהו קשה הא דפריך והא מעשר בהמה דליתיה לחצאין כי איתיה נמי לחצאין תיקשי ליה אמאי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה כי מטעם חצאין לא היה ראוי להיות מעשר רק חצי של כל אחד ואחד כמו במעשר דגן כדפירש הקונטרס וי"ל נהי דאיתיה לחצאין הוה קשיא ליה קושיא אחריתי מכל מקום הך פירכא דפריך אמאי שניהן קדושין כל עיקר לא הוה מצי לאקשויי ולר"י נראה לפרש הכי שאני מעשר דאיתיה לחצאין פירוש בזה אחר זה שאם אמר סאה אחת (ב) מהם מעשר כל חצי חטה וחטה ואחר כך אמר גם כן בסאה האחרת חל מעשר בשתיהן במקצת וכיון דאיתא לחצאין בזה אחר זה גם בבת אחת ישנה להיות חל מעשר על סאה אחת והאחרת תהיה טבל: **ואמר** רבה יצאו שנים בעשירי כו'. וא"ת דלמא התם הייט טעמא משום דאי אפשר לנמלט והאחד יצא תחילה ואפילו בלא קריאת שם הוא הקדוש כדאמר בפרק בתרא דבכורות (דף ס:) עשירי מאליו הוא קדוש וי"ל דע"כ סבר רבה דאפשר לנמלט שיצאו שניהם בבת אחת דאי אי אפשר לנמלט והאחד יצא תחילה אם כן הוה ליה למימר עשירי וחולין מעורבין זה בזה דאפילו יצא עשירי בשתיקה ואחר כך יצא אחד עשר וקרא לו עשירי אין אחד עשר קדוש כלל דהא לא נעקר שם עשירי ממנו ועוד י"ל דאפילו סבר אי אפשר לנמלט כיון דאין יכול להכיר איזה יצא קודם לחברו ונתכוון לקרות שניהם עשירי קדשו תרוייהו ולא דמי לקרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי והכא מבתרא פריך דאינו קדוש אלא מחמת דבורו והראשון נראה לי עיקר: **עשירי** ואחד עשר מעורבין זה בזה. הגיה רש"י בפירוש כתב ידו דשניהם ירעו לפי שאין מתן דמיהם שוה שהשלמים טעונין ד' מתנות ומעשר מתנה אחת הלכך ירעו ויחלל (ג) מעות בדמי היפה שבהן ויאמר כל מקום שהם שלמים יהא מחולל על דמים האלו ויאכל שניהם במומן בתורת מעשר: ומר

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ה מהל' מעשר הלכה יד סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף עו :

נו ב מיי' פ"ח מהלכות בכורות הלכה ד :

נז ג מיי' שם הלכה א:

נח ד ה מיי' פי"ב מהל' פסולי המוקדשין הלכה טו :

מסורת הש"ס

[קידושין נ: נדרים סט:]

[סס]

קידושין נא: מנחות נד: תוספתא דמאי פ"ח

קידושין שם. בכורות ס:

גם זה שם

קידושין נא. מנחות עח:

* הערה: אחרי סוגריים אולי (ג ?) ...

הגהות הב"ח

(א) גמ' בהמה דליתיה לחצאין וליתיה בזה אחר זה ואמר רבה יצאו : (ב) תוס' ד"ה שאני וכו' שאם אמר סאה אחת זה כל חצי חטה וחטה יהא מעשר ואח"כ אמר : (ג) ד"ה עשירי וכו' ויחלל במעות : רש"ל מוחק זה

גליון הש"ס

רש"י ד"ה וכרי מעשר בהמה כו' חזה ושוק וסמיכה. עי' בשער המלך פ"ג הלכה יג מהל' מעשה הקרבנות :

תת נושא

כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת א' אינו

מגמה

△ ג' קושיות על הכלל של רבה "כל שאינו בזה אחר זה וכו'"

1. מגבה במעשרות
2. מעשר בהמה
3. לחמי תודה

[בקידושין וכתובות איתא רבא]

[בקידושין איתא ר"י בן לוי]

*מטרת הסוגריים אינו כדי לדלג אלא כדי להראות שבגמ' כבר תרצה הקושיא ומה שבתוך הסוגריים הוי המשך הסבר ענין התודה

רבינו חננאל

אמר רבה מ"ט דרב דאמר לא אמר כלום כל עיקר משום דלא מסיים אתריה קסבר כל מאן דלא מסיים אתריה לא קנה שביתה במקום. ומי שלא קנה שביתה במקום ידוע ומסויים דומה למי שיצא חוץ לתחום מאחר שקדש היום שאין לו אלא ד' אמות בלבד. איכא דאמרי טעמא דרב משום דכל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. פי' כיון שאין לאים לקנות ד' אמות מקום שביתה אחרי שקנה במקום אחר כך אין לו לקנות שיעור ב' מקומות בבת אחת והוא תחת האילן שיש תחתיו שיעור כמה מקומות כל ד' אמות מקום ולברור אחר כך איזה מקום שירצה. והוא כגון קידושי אשה ובתה כשם שאחר שיקדש אחת מהן אינו יכול לחזור ולקדש האחרת. כך אם יאמר בבת אחת *) (מכם). ואמרינן מאי איכא בין תרי לישני דרבה איכא בינייהו כגון דאיכא תחתיו דאילן ח' אמות ואמר "שביתתי תחת ד' אמות מהני ח'" למאן דאמר דהא לא מסיים אתריה האי נמי לא מסיים אתריה דלא אמר לא בצפון ולא בדרום. ולמאן דאמר כל שאינו בזה אחר זה כו' כיון דאמר "ליקניין לי ד' אמות מהני ח'" הרי כאילו בזה אחר זה קאמר-דראשון מיהא קני ולא דמי לבת אחת. ומותיב אהא דרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו [מהא דתניא] המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין הנה אם הוציא מן הכור מעשר שלו איפה אחת וחזר אח"כ והפריש איפה אחרת השניה חולין שהמעשר אינו בזה אחר זה ואם הפריש בבת' אחת ב' איפות קנה מעשר וישנו בבת אחת מדקתני פירותיו מתוקנין קשיא לרבה. ופריק רבה שאני מעשר הואיל ואיתיה לחצאין דאי אמר תקדוש דחיטתא קדשה כאלו ישנו בזה אחר זה. פי' אילו אמר חצי כל חטה מאילו ב' איפות מעשר הן קדשו וכיון שאי אפשר לברר איזהו חציו הקדוש נתפס גם חצי האחר. ומשום דמשכחת לה זה אחר זה. משום הכי מקדשו בבת אחת. ואקשינן והרי מעשר בהמה דליתא לחצאין דנוקמה בזה אחר זה ואיתנהו בבת אחת כדרבא דאמר עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. ושנינן בהמה שאני דמשכחת לה בזה אחר זה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי כו' ואקשינן תוב והרי תודה דליתה בטעות ולא בזה אחר זה ואתמר תודה ששחטה על פ' חלות חזקיה אמר קדשו מ' מתוך פ' ופירק רבא הא אתמר עלה א"ר זירא הכל מודים היכא דא' קדשו מ' מתוך פ' דקדשי כי היכי דאמינא אנא היכא דאמר ליקנו לי ד' אמות מהני ח' דקני ופריק רבא ואוקמה לטע' [דרבה] אמר

*) [דשניכם מקודשות לי לא אמר כלום].

רב נסים גאון

תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו מתוך שמונים כי לחם התודה ארבעים חלות ואיתא בתורת כהנים נמצא לחמה של תודה ארבעים חלות נוטל מהן ד' וניתן לכהן ובמס' מנחות בפרק התודה (דף עח) תמצא גם שם פירושו :

נט א מיי' פ"ז מהלכות עירובין הלכה ו טור ש"ע א"ח סי' תט סעיף יא:

ס ב מיי' פכ"ז מהלכו' שבת הלכה ט ופ"ז מהלכות עירובין הלכה ד' טוש"ע א"ח סי' שצו סעיף ג:

סא ג מיי' פ"ז מהלכות עירובין הלכה ז טוש"ע א"ח סי' תט סעיף יב:

סב ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף יא:

סג ה מיי' פ"ח מהלכות עירובין הלכה א טור ש"ע א"ח סי' תיג:

ומר סבר לקרבן גדול מכוין. הקשה הר"ר אפריס ז"ל לפרושי טעמא דר' יוחנן משום דלקרבן גדול קמכוין תיפוק ליה דר"י לית ליה ברירה דקסבר האחין שחלקו לקוחות הן בפרק מרובה (ב"ק סט:) ואומר ר"י דלא שייך כאן ברירה דלא צריכי לבירורן [א] דקדשי כל היכא דאיתנהו בתערובתן וא"ת והא צריך ארבע מהן ליתן לכהן לתרומת לחמי תודה ואומר ר"י דאם כן לבדן יכול להפריש ד' מכל מ' ומ' אבל אם כולן יחד אי אפשר לתקן אם לא יפריש י"א מכל מין ומין דהא כל מין ומין יש לו עשרה חולין ועשרה קדושות ואז א"א שלא תהא אחת תרומה מן הקדושות:

כזה

ומ"ס לקרבן גדול קא מכוין: אמר אביי לא שנו אלא באילן שתחתיו י"ב אמה אבל באילן שאין תחתיו י"ב אמה הרי מקצת ביתו ניכר מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דבארבעי מציעתא קא מסיים דלמא בארבעי דהאי גיסא ובארבעי דהאי גיסא קמסיים אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא שנו אלא באילן שתחתיו ח' אמות אבל באילן שתחתיו ז' אמות הרי מקצת ביתו ניכר תניא כוותיה דרב

תניא כוותיה דשמואל ~~תניא כוותיה דרב~~ מי שבא בדרך וחשכה לו והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום אבל אם אמר שביתתי במקום פלוני מהלך עד שמגיע לאותו מקום הגיע לאותו מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה בד"א במקום המסויים כגון ששבת בתל שהוא גבוה י' טפחים והוא מד"א ועד בית סאתים וכן בבקעה שהיא עמוקה י' והיא מד"א ועד בית סאתים אבל במקום שאין מסויים אין לו* אלא ד"א. *היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר והמכיר אומר שביתתי במקום פלוני בד"א כשסיים ד"א שקבע אבל לא סיים ד"א שקבע לא יזוז ממקומו לימא תיהוי תיובתיה דשמואל אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי דאי מוקמית ליה באידך גיסא דאילן קם ליה לבר מתחומא אי סיים ד"א מצי אזיל ואי לא לא מצי אזיל ~~תניא כוותיה דשמואל~~ טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה (א) הוא שמערבין לו לשתי רוחות או שאמר לעבדיו צאו וערבו לי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון ואם מיצעו עליו את התחום לא יזוז ממקומו לימא תיהוי תיובתיה דרב? *רב תנא הוא ופליג: אמר שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו לביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ד' אלפים אמה: אמר

ור' יוחנן סבר לקרבן גדול מכוין. והא לא אפשר וארבעין מינייהו לא אמרינן דלקדשו; אבל גבי שביתה כי אמר "תחתיו" מאי אחריות איכא ההוא ודאי לכולהו איכוון ואין שביתה אלא בד' לא אמרינן לקנו ליה בד' מינייהו: ל"ש (דלא אמר כלום) אדרב קאי: **י"ב אמה.** או יותר דאיכא למימר ד' דהאי גיסא או דהאי גיסא או מילעי הלכך לא מסיימי: **אבל בי"א הרי מקצת ביתו ניכר.** יש לך לברור שיעור שביתה בתוך י"א הללו שעל כרחך מקצת ביתו בתוכם הוא ומאי ניהו ארבע מליעתא דאי בדידהו אמר שפיר ואי בדהאי גיסא או בדהאי גיסא הרי חצי אמה מהן ומהן בתוכם של אמצעיות הלכך האי סומא לקנות בית ומיהו לא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום כו': **וממאי דבארבעי מליעתא כו'.** כלומר מי הבדיל לך אמצעיות מתוך השאר ומה בכך אם מקצת בית ניכר בהן הרי י"ל דהאי גיסא בחר ליה או דהאי גיסא בחר ליה ואינו יודע את אלו וכיון דאיכא לספוקי בהני ובהני ואין אלו נבלעות באלו אין כאן סיום: **ח' אמות.** דאיכא למימר דהאי גיסא בחר או דהאי גיסא ולא הוי סיום: **אבל ז' אמות.** על כרחך מקצת ביתו ניכר באותה אמה אמצעית דא"א שלא בירר לו (ג) ואי באמצע האילן בחר ליה ד"א הרי היא מהן ואי מהאי גיסא [או מהאי גיסא] הרי היא מהן הלכך קנה שם בית ומיהו לא למדוד כו': **שביתתי במקום פלוני.** כדמפרש ואזיל שהיה אותו מקום מוקף מחיצות וראוי להיות כולו כד' אמות הלכך לא צריך לסיומי ביה ד"א דכוליה כד"א ומהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה: **בד"א.** דמהלך את כולו לבד מאלפים שחוצה לו: **במקום המסויים.** שמיוחד וחלוק משאר הבקעה שיש לו מחיצות והוא מד"א עד בית סאתים דבציר מהאי מאי "מהלך את כולו" איכא בלאו מחיצות נמי ד' קני ליה לשביתה ואם יותר מבית סאתים הואיל ולא הוקף לדירה לא מהניין ליה מחיצות לשוייה כד"א: **אבל מקום שאינו מסויים.** כלומר שאינו כולו רשות אחת של ד"א כגון שאין לו מחיצות או שיש לו יותר מב' סאתים: **אין לו.** בתוכו אלא ד"א לבד מאלפים מכאן והלאה ובעי לסיומי ביה הי מינייהו כדמפרש ואזיל לקמן, וכי מסיים להו קני להו ומהלך משם והלאה אלפים אמה ותוך מחיצות עולה לו מן המנין: **בד"א.** דבמקום שאינו מסויים קני ליה מיהא ד"א לשביתה ואלפים מהן לכל רוח: **במסיים ד"א.** שקבע (ג) (בד') בהן שהיה לו בהן סימן אילן או אבן ואמר באותן ד' תהא שביתתי: **לא יזוז ממקומו.** אפילו פסיעה אחת מד"א של מקום רגליו דאין לו שביתה לא כאן ולא כאן דבמקום רגליו לא רצה לקנות וכאן שרצה לא סיים והיינו כרב: **הכא במאי עסקינן.** דקתני "לא יזוז" כגון דאיכא ממקום רגליו עד עיקרו תרי אלפי וד' גרמידי תרי אלפי לתחומא וד' לשביתה כולן כלין ממקום רגליו ועד עיקרו ועדיין טף דאידך גיסא דאילן נוטה חוץ לכולן: **דאי מוקמת ליה באידך גיסא דאילן קם ליה לבר מתחומא.** שאם אתה נותן לו שביתה תחת הנוף שבעבר השני נמצא מקום רגליו שהיה עומד שם בשעה שחשכה לו חוץ לתחומו שהרי רחוק ממקום שביתתו יותר מאלפים וד"א הלכך סיים לו ד"א בצד זה של אילן מצי אזיל שפיר אבל לא סיים לו י"ל בעבר השני בחר והרי הוא עכשיו חוץ לתחומו ואין לו אלא ד"א וכי אמר שמואל דליקני שביתה תחת האילן אע"ג דלא סיים ומצי אזיל כגון שכל תחתיו של אילן בתוך אלפים וד"א דכל ד' דיהבת ליה לשביתה תחתיו מטי תחומייהו עד מקום רגליו הלכך שביתה קנה לו שם אבל אינו יודע אם בצפונו או בדרומו ולפיכך ידו על התחתונה בא למדוד מצפונו של אילן לצד ביתו אלפים מודדין לו מדרומו ומקצרין לו (ד) (כל) תחומו כל שיעור תחתיו של אילן ולא יגיע לביתו בא למדוד מן הדרום של אילן ולחזור לאחוריו ממקום רגליו כמדת תחתיו של אילן מודדין לו מצפונו של אילן וכלה התחום במקום רגליו: **טעה ועירב לב' רוחות.** לדרום ולצפון: **כמדומה** (ה) (הוא). שמותר לעשות כן ויליך שחרית כאן וערבית כאן וכיון שנתכוין לשתיהן והאחת הוא דקנתה לו ואינו יודע איזו היא נותנין עליו חומרי זו וחומרי זו: **מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון.** מהלך לביתו לצפון כשיעור תחום שמניח לו עירובו של דרום לצד צפון, ומהלך לדרום מביתו כשיעור תחום שמניח לו עירוב של צפון לצד דרום כגון אם לא הוצרך ללכת אלא ג' אלפים לכאן וג' אלפים לכאן והניח עירוב בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן דליהוי ליה ממקום עירובו אלפים מותר לילך אלף אמה מביתו לכאן ולכאן דמעירובו יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך אלפים שיש לו לצפון מעירובו שבדרום כלות לו לסוף אלף לצפון ביתו ואלפים שיש לו לדרום מעירובו שבצפון כלות לו לסוף אלף אמה לדרום ביתו: **ואם מיצעו עליו את התחום.** "עליו" בשבילו, מיצעו התחום שהניח כל אחד עירוב לסוף אלפים דהשתא הוה ליה עירוב [עירו] באמצע ב' תחומין תחום שלם מן המערב לביתו ותחום שלם מן המזרח דנתכוונו לקנות מן העירוב אלפים והלאה: **לא יזוז ממקומו.** מביתו ואפילו בכדי עירו אינו דהא לא נתכוון לקנות שביתה אלא במקום העירובין ואינו יודע אי זה מהן קנה, זה עירוב הדרום מפסידו אלפים של צפון, וזה עירוב הצפון מפסידו אלפים של דרום, קתני מיהת מהלך לצפון כעירובו לדרום אלמא היכא דמספקא לן בהי ניחא ליה אזלינן בתרוייהו לחומרא ומיהו במאי דשבקו שרי ליה למיזל ואע"ג דלא סיים בהי ניחא ליה והיינו כשמואל דאמר היכא דמספקא לן בהי ד"א דאילן קנה שביתה חומרי דתרוייהו יהבינן ליה: **לימא תיהוי תיובתיה דרב.** דאמר היכא דלא סיים לא יזוז ממקומו - דבמקום רגליו לא רצה לקנות, ותחת האילן הואיל ואיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי לא קנה לא הני ולא הני דהא הכא אמרינן אף על גב דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי קנה באחד מן העירובין ומותר להלך במקום ששניהם נוהגים לו דאי לרב אפילו לא מיצעו את התחום לא יזוז ממקומו דבביתו לא רצה לקנות ובשביתות העירובין לא סיים בהי ניחא ליה. וללשון שמעתי קשיא לי מאי דוחקיה למימר רב תנא הוא ופליג מכדי פלוגתייהו דרב ושמואל במאי דרב סבר לא קנה לו מקום רגליו ולא תחת האילן ולשמואל קנה או מקום רגליו או תחת האילן ומותבינן לרב מהא דקתני דקנה או לצפון או לדרום ומהלך כרגלי שניהן מי דמיא הא לדרב הכא איכוון לתרוייהו וגבי עבדים נמי תרוייהו שליחותייהו עבוד ובשתי שביתות אי אפשר מיהו חדא מינייהו קניא ומדלא ידיע הי קניא נותנין חומרי שתיהן עליו ואידך שרי ממה נפשך אבל התם במקומו לא רצה לקנות ותחת האילן סבר רב דכיון דלא סיים לאו קנייה היא הלכך אין לו שביתה כלל, וא"ת היינו תיובתיה אמאי לא קני התם תחת האילן או ארבע צפוניות או ארבע דרומיות וליתיב עליה חומרי תרווייהו ואידך לישתרי ממה נפשך? אם כן לשמואל נמי הויא תיובתיה דהא מפרש בההוא לישנא דלשמואל אין לו מן האילן והלאה כלום, ואמאי, ממה נפשך מתחילת אילן לצד רגליו ליתיב ליה אלפים לצד ביתו:

והוא

רבינו חננאל

אמר אביי לא שנו אלא באילן שיש תחתיו י"ב אמה שיש לומר כל ד' אמות מקום בפ"ע ואינו מסיים איזהו אבל באילן שתחתיו י"א אמה הרי מקצת ביתו ניכר כיון שאין תחת האילן שיעור ג' בתים ד' אמות לכל בית יש לומר ד' אמות שבאמצע הן מקום שביתתו ואם תתן לו מקום שביתה באמצע הרי כל ביתו ניכר אלא אם תנוח ד' אמות מצד אחד ותתן לו הז' אמות שנשארו (תתן לו) אם ד' אמצעיות תתן לו נשארו ג' החיצונות. ואם ד' החיצונות תתן לו נשארו באמצע ג' אמות מכל פנים נמצאת אמה אחת מכל בית. ודחינן ממאי דמר' מציעתא קא מסיים ולא אפשר דלא מינכר מקצת בייתיה דלמא מארבעי דבצפון או דארבעי דבדרום קא מסיים אבל במיצעי כלל לא דליכא מקצת ביתו ניכר. ואסיקנא לא שנו [אלא] באילן שתחתיו ח' אמות אבל באילן שתחתיו ז' אמות כיון דבית שביתתו לא פחות מד' אמות בין מצד אחד ובין מצד אחר אתה מודד לו ד' אמות אמה אחת מביתו ודאי ניכר תניא כוותיה דרב מי שהיה בדרך והיה מכיר אילן או גדר כו'. עד בד"א שסיים ד' אמות שקבע אבל לא סיים ד' אמות שקבע הרי זה לא יזוז ממקומו. לימא תהוי תיובתא דשמואל ומוקים שמואל להא ברייתא כגון דהוי ממקום רגליו ועד עיקר האילן תרי אלפי גרמידי וד' גרמידי וכיון דאמר שביתתי תחת האילן והוא ממקום רגליו ועד עיקר האילן אלפים וד' אמות נמצאו ד' אמות שתחת האילן חוץ לתחומו ואין אדם קונה שביתה חוץ לתחומו לפיכך אין לו אלא ד' אמות (דתניא) [והא דתניא]הגיע לאותו מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה אימתי בזמן שהוא בתוך אלפים אמות שלו אבל אם היה אותו מקום חוץ לאלפים אמה שלו אין לו אלא ד' אמות שהוא עומד בהן אבל (הן)[אם היו] ממקום רגליו ועד עיקרו של אילן אלפים מכוונות מהלך את כולן עד שמגיע תחת האילן ונעשה שם חמר גמל דהא לא סיים מקום שביתתו ויש לומר שבאותן ד' אמות שהיה עומד בהן מבעו"י שהן עכשיו לו לאלפים אמות בהו קנה שביתה ועכשיו יצא חוץ לתחום ואין לו אלא ד' אמות בלבד. תניא כוותיה דשמואל טעה ועירב לב' רוחות כמדומה שמערבין לב' רוחות או שאמר לעבדיו צאו ועירבו עלי אחד עירב לו לצפון ואחד עירב לו לדרום מהלך בצפון כרגלי מי שעירב עליו לדרום וכו'. הנה טעה ועירב לב' רוחות דומה לזה שטעה ועירב ברגליו לקנות שביתה תחת האילן ולא קתני לא יזוז ממקומו אלא אומר מהלך בצפון כרגלי מי שעירב עליו לדרום כשמואל דאמר מהלך אלפים אמה. קשיא לרב. ופרקינן רב תנא הוא וחולק תנא על תנא. ונתברר לדברי רב כי אם יש תחת האילן מז' אמות ולמטה כיון שיש לו מכלום ד' אמות מכל פנים מקצת ביתו ניכר שקנה שביתה והוא כגון תל גבוה עשרה טפחים שהוא מד' אמות ועד בית סאתים או נקע עמוק י' טפחים וכל מי שאין שביתתו ידוע סבר שאין לו מד' אמות שלו [כלום].פי' מיצעו עליו את התחום. כגון שערבו לו בתוך אלפים אמה שהיה לו בדרום ונתנום לו האלפים שבצפון והעתיקו ממנו האלפים שבצפון לילך בצפון ד' אלפים ולא נשאר לו בדרום כלום נמצא אסור בכל הדרום. וכן עוד עירב עליו כענין הזה שפירשנו בדרום ולא השאיר לו (בדרום) [בצפון] כלום נמצא עירובו ספק כאן וספק כאן ואסור בצפון ובדרום שכשיבא לילך בצפון אומר לו עירובו בדרום ואין לו בצפון כלום וכשיבא בדרום דוחין אותו ואומר עירובו בצפון לפיכך לא יזוז ממקומו אבל אם נתנו עירובו בתוך אלפים מהלך בצפון כשיעור המקום שנתנו

מבנה

◇ תנא כוותיה דרב/דשמואל

רש"ל מ"ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' כמדומה הוא שמערבין: (ב) רש"י ד"ה אבל ז' וכו' שלא בירר לו דאי באמצע: (ג) ד"ה המסיים ד' אמות שקבע בהן כנ"ל ותיבת בד' נמחק: (ד) ד"ה דאי מוקמת וכו' ומקצרין לו תחומו כצ"ל ותיבת כל נמחק: (ה) ד"ה כמדומה הוא [illegible]

[לקמן נה.]

* ד' אמות ואין לו אלפים

ביצה לו: ע"ש

[כתובות ח. גיטין לח: ב"ב סג. סנהדרין סג: חולין קכב:]

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה ומר סבר וכו' ואומר ר"י וכו' לבירורן. עי' ממחות מה ע"ב תוס' ד"ה ליקדשו וכו' ודו"ק: